

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-348-6-34>

УДК 330.1

ГРИЦИНА Леся

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-1606-8862>e-mail: hrytsyna@khmnu.edu.ua

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті досліджено напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграційних процесів та зростання глобальних викликів. Обґрунтовано, що посилення конкуренції на внутрішньому й зовнішньому ринках вимагає від підприємств комплексного підходу до зміцнення ринкових позицій, що включає інноваційний розвиток, цифрову трансформацію, модернізацію виробництва, ефективну логістичну стратегію та формування висококваліфікованого персоналу. Особлива увага приділена ролі цифровізації як ключового чинника зростання конкурентних переваг, інтеграції сучасних технологій у бізнес-моделі, впровадженню ERP- та SCM-систем, штучного інтелекту, Інтернету речей та аналітики великих даних. Визначено значення кадрового потенціалу як стратегічного ресурсу підприємства. Наголошено на важливості адаптивних стратегій для забезпечення конкурентоспроможності в умовах воєнного стану, зокрема диверсифікації діяльності, енергоефективності, ризик-менеджменту та використання державних програм підтримки. Зроблено висновок, що стійка конкурентоспроможність можлива лише за умови комплексної адаптації підприємств до євроінтеграційних вимог, інноваційного розвитку та стратегічного управління ризиками.

Ключові слова: конкурентоспроможність, європейська інтеграція, цифровізація, людський капітал, логістична діяльність, адаптація, воєнний стан.

HRYTSYNA Lesia

Khmelnitskyi National University

ENHANCING THE COMPETITIVENESS OF DOMESTIC ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

The article examines the directions for enhancing the competitiveness of domestic enterprises within the context of European integration processes and growing global challenges. It substantiates that increasing competition in both domestic and foreign markets requires enterprises to adopt a comprehensive approach to strengthening their market positions. This approach encompasses innovative development, digital transformation, production modernization, effective logistics strategy, and the formation of a highly qualified workforce.

Particular attention is paid to the role of digitalization as a key factor in boosting competitive advantages, integrating modern technologies into business models, and implementing ERP and SCM systems, artificial intelligence, the Internet of Things, and big data analytics. It is argued that digitalization serves as a strategic tool for business entities to adapt to market dynamics, enabling the rationalization of resource management, improvement of product and service quality, and the generation of innovative business models.

The study highlights the significance of human capital as a strategic resource for enterprises. Achieving the required level of personnel competitiveness is determined by the systematic development of knowledge, skills, and abilities, combined with fostering a favorable socio-psychological climate and appropriate organizational conditions. The importance of adaptive strategies for ensuring competitiveness under martial law is emphasized, including activity diversification, energy efficiency, risk management, and utilization of state support programs.

It is noted that managing an enterprise's competitiveness should be oriented towards ensuring its viability and stable operation, irrespective of changes in the external environment caused by economic, political, or social factors. Accordingly, managerial influence should include neutralizing or minimizing negative factors through the formation of appropriate protective mechanisms, leveraging favorable external conditions to enhance and realize competitive advantages, and ensuring the adaptability of management decisions by aligning them with the dynamics of both positive and negative determinants of market competition.

The study concludes that sustainable competitiveness is achievable only through the comprehensive adaptation of enterprises to European integration requirements, innovative development, and strategic risk management.

Keywords: competitiveness, European integration, digitalization, human capital, logistics activity, adaptation, martial law

Стаття надійшла до редакції / Received 05.10.2025

Прийнята до друку / Accepted 25.11.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Конкурентоспроможність підприємств у сучасних умовах є ключовим чинником економічного розвитку держави, особливо в умовах євроінтеграції та зростаючої глобальної конкуренції. Процес євроінтеграції України створює як нові можливості, так і серйозні виклики для вітчизняних підприємств. З одного боку відкриття єдиного ринку ЄС, доступ до передових технологій та фінансових інструментів є потужними драйверами зростання, оскільки надає практичні можливості для модернізації, розширення ринків збуту, залучення інновацій і формування нових бізнес-моделей. З іншого боку, необхідність адаптації до жорстких європейських стандартів якості, екологічних вимог, технічних регламентів та посилення

конкуренції з європейськими компаніями вимагає від українських підприємств швидкої адаптації та розвитку, визначення напрямів підвищення конкурентоспроможності діяльності. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах воєнного стану, коли до загальних викликів євроінтеграції додаються порушення логістичних ланцюгів поставок, втрати кадрів внаслідок вимушеної міграції, обмеженість фінансових можливостей через високий рівень невизначеності. Саме це і зумовило вибір теми дослідження, визначило її мету та шляхи реалізації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питання конкурентоздатності підприємств в умовах глобалізації та економічної інтеграції розглядаються у працях значної кількості науковців. Зокрема В. Іванов, М. Савченко [1], В. Клецик [2], Х. Жань [3] акцентують увагу на механізмах управління конкурентоспроможністю підприємств у динамічному економічному середовищі та потребі їх адаптації до європейських стандартів. Дослідження В. Дворського, М. Пономаренка, О. Верхуші, О. [4] Кравченко, А. Зінченко [6] присвячені цифровізації як стратегічному напрямку посилення конкурентних переваг. У працях В. Пасенка та М. Лещенка [7] розглядаються можливості міжнародної конкурентоспроможності через модернізацію логістичної сфери. Окремі аспекти розвитку людського капіталу як компонента конкурентоздатності аналізуються у роботах А. Спіціної [5]. Стратегії адаптації бізнесу в умовах воєнних викликів висвітлено у дослідженнях О. Тарана та Ю. Павлюк [8]. Однак незважаючи на значну кількість праць в даній сфері комплексний аналіз напрямів підвищення конкурентоздатності українських підприємств в умовах євроінтеграції залишається недостатньо розробленим.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є узагальнення теоретичних підходів і практичних рішень щодо напрямів підвищення конкурентоздатності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Євроінтеграційні процеси в Україні супроводжується досягненнями на національному рівні, зокрема впровадженням безвізового режиму, прогресивними зрушеннями в екології, енергетиці та енергоефективності, поступовим наближенням до стандартів Цифрового ринку ЄС, оптимізацією бізнес-середовища, а також реформуванням системи державного управління та децентралізацією. У стратегічному вимірі євроінтеграція виступає драйвером модернізації національної економіки, подолання технологічного відставання, залучення іноземних інвестицій та передових технологій, що обумовлює створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробника та його вихід на світові ринки. Важливим наслідком цих процесів є посилення конкурентного середовища, зумовлене як адаптацією вітчизняних підприємств до нових умов, так і експансією іноземних компаній. Конкуренція, будучи рушійною силою ринкової економіки, актуалізує потребу у дослідженні економічної категорії конкурентоспроможності підприємства – його здатності протистояти ринковій суперницькій боротьбі в довгостроковій перспективі [1].

Ця категорія визначає базові параметри та стратегічні сценарії розвитку суб'єкта господарювання в умовах ринкових трансформацій. Існує прямий взаємозв'язок між рівнем конкурентоспроможності підприємства та його розвитком: суб'єкти з високою конкурентоспроможністю мають кращий доступ до ресурсів, здатні утримувати ринкові позиції та ефективно адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Розвиток підприємства створює передумови для підвищення його привабливості для споживачів та інвесторів [2].

У контексті євроінтеграції та мінливості мікро- та макросередовища формується складна система факторів підвищення конкурентоспроможності, що охоплює кілька рівнів: продуктовий рівень (споживчі властивості товарів та послуг, що виробляються для задоволення попиту покупців); виробничо-ресурсний рівень (ефективність розподілу та використання ресурсів, що визначається смістю доступних джерел постачання та досягнутим рівнем використання цих ресурсів); ринковий рівень (можливості впливу на умови ринкового обороту товарів та послуг, що визначаються позицією певного учасника у ринковому суперництві) [3].

Слід зазначити, що конкурентоспроможність підприємства є інтегральною характеристикою, на яку впливає безліч взаємопов'язаних чинників, через що вдосконалення лише одного елемента потенціалу не призводить до суттєвого позитивного синергетичного ефекту. Лише комплексний підхід, що включає інновації, модернізацію виробництва, впровадження нових технологій, розширення ринків збуту та розвиток персоналу, забезпечує стійке підвищення конкурентоспроможності та посилення ринкових позицій підприємства [2].

Сучасним домінуючим трендом розвитку є цифровізація, яка виступає визначальним чинником підвищення конкурентоспроможності підприємств у динамічному ринковому середовищі [4]. Розглядаючи процес цифрової трансформації підприємства, слід підкреслити доцільність його поетапного впровадження, що охоплює три основні стадії. Перший етап передбачає комплексний аналіз організації, розробку стратегії та визначення цілей. На цій стадії здійснюється аналіз усіх бізнес-процесів та стратегічних активів для оцінки

ефективності роботи підрозділів, виробництва та комунікацій. На цьому етапі критичним є формування чіткої мети та відповідного плану її досягнення із застосуванням сучасних технологій. Другий етап полягає в імплементації цифрових технологій та включає: тестування та впровадження технологічних рішень, усунення технічних проблем, навчання персоналу та клієнтів користуванню новими інструментами. Завершальний третій етап - це отримання результатів та оцінка їх ефективності [5].

Як зазначають Дворський В.О., Пономаренко М.М. та Верхуша О.О. [4], запровадження стратегії цифрової трансформації передбачає інтеграцію сучасних цифрових технологій у всі сфери функціонування підприємства, що сприяє оптимізації бізнес-процесів, підвищенню продуктивності, удосконаленню клієнтського сервісу та створенню нових траєкторій розвитку. Основні напрями реалізації такої стратегії охоплюють кілька ключових компонентів. По-перше, це використання цифрових платформ і систем автоматизації, а саме: ERP-рішень, SCM-систем та інших програмних продуктів, що сприяють раціоналізації операційної діяльності та підвищенню ефективності управління ресурсами. Зокрема впровадження ERP-систем, що оптимізують фінансові, виробничі, логістичні та маркетингові процеси, зменшують часові витрати, знижують ризики помилок і підвищують рівень клієнтоорієнтованості. Застосування систем управління ланцюгами постачання (SCM) дозволяє своєчасно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, оптимізувати виробничі потужності, скорочувати витрати на зберігання запасів і запобігати дефіциту продукції. Другим напрямом є трансформація бізнес-моделей, яка полягає в адаптації або створенні нових форм організації діяльності з урахуванням потенціалу цифрових технологій. Це може виражатися у переході до електронної комерції, використанні підписних сервісів або впровадженні комбінованих (онлайн-офлайн) моделей взаємодії зі споживачами. Цифрові платформи, зокрема у сфері електронної комерції, розширюють ринки збуту та забезпечують доступ до глобальної аудиторії, відкриваючи нові можливості для зростання та конкурентної переваги. Третій складник – застосування технологій аналізу великих даних (Big Data). Це охоплює збір, оброблення й інтерпретацію значних масивів інформації для формування прогностичних моделей, оптимізації процесів та підвищення обґрунтованості управлінських рішень. Четвертий напрям – використання Інтернету речей (IoT), що забезпечує підключення фізичних об'єктів до мережі та створює умови для віддаленого моніторингу, управління й аналізу даних у режимі реального часу. Застосування цієї технології може охоплювати як виробниче обладнання, так і споживчі пристрої. П'ятим елементом є впровадження штучного інтелекту (AI) і машинного навчання (ML), які дозволяють автоматизувати стандартні операції, підвищувати точність прогнозування, персоналізувати пропозиції та послуги й загалом посилювати ефективність діяльності підприємства. Шостий напрям – забезпечення кібербезпеки та захисту даних. Оскільки цифровізація супроводжується зростанням кіберризиків, стратегія має включати комплекс заходів щодо захисту інформаційних систем, проведення регулярних аудитів безпеки та підготовки персоналу у сфері цифрової безпеки. Сьомим важливим компонентом є розвиток цифрових компетентностей працівників. Інвестування у професійне навчання та підвищення кваліфікації персоналу дає змогу ефективно використовувати цифрові інструменти й адаптуватися до технологічних змін. Реалізація зазначених напрямів формує комплексну систему цифрової трансформації, що забезпечує стійкі конкурентні переваги в умовах цифрової економіки [4].

Цифровізація виступає стратегічним інструментом адаптації суб'єктів господарювання до динаміки ринкового середовища, забезпечуючи раціоналізацію управління ресурсами, підвищення якості продукції та сервісів, а також генерацію інноваційних бізнес-моделей [6].

Наступним важливим напрямом підвищення конкурентоздатності підприємств за умов посилення інтеграційних та глобалізаційних процесів є розвиток логістичної діяльності. Зростаюча кількість підприємств, що прагнуть посилити свої конкурентні позиції на зовнішніх ринках, усвідомлює, що результативна логістична стратегія є визначальним чинником виходу на нові ринки та підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності. Пасенко В.М. Лещенко М.М. [7] виділяють наступні ключові чинники: по-перше, швидкість доставки є важливим пріоритетом у логістичній діяльності та особливою конкурентною перевагою, оскільки задовольняє потреби споживачів у швидкій доставці та паралельно впливає на вдосконалення транспортної інфраструктури через вдосконалення логістичних систем. По-друге, на сьогодні зростає якість обслуговування клієнтів, що виявляється у розробці та впровадженні індивідуальних рішень та певного сегменту споживачів (чи для окремих споживачів), що вирізняє підприємства на фоні конкурентів. По-третє, підприємство прагне до мінімізації ризиків, що можуть бути пов'язані з затримкою в транспортуванні чи безпеці доставки вантажів, що разом з впровадженням нових систем та технологій оптимізації витрат впливає на зростання конкурентоспроможності підприємства. По четверте, розвиток міжнародної торгівлі вимагає від сучасних підприємств побудови ефективних логістичних ланцюгів, в тому числі з використанням сучасних технологій, використанням спеціалізованих програмних рішень, що допомагає підприємству підлаштовуватися під мінливі умови ринку та формувати нові конкурентні переваги, а також, формувати потенціал для виходу на нові закордонні ринки [7].

Сучасні технології детермінують трансформацію глобальних ланцюгів поставок у напрямку підвищення клієнтоорієнтованості та операційної стійкості. Серед цифрових технологій, які згодувались вище, що мають найбільший вплив на сучасну логістику підприємств, варто виокремити використання технології Інтернет речей (IoT), засобів штучного інтелекту, технології блокчейну та аналітики великих

даних, що забезпечують доступ до інформації в режимі реального часу. Застосування таких рішень знижує ризики шахрайства, зміцнює довіру учасників ланцюга постачання, оптимізує логістичні маршрути, рівні запасів і загальну ефективність функціонування логістичних систем [7].

Поряд із технологічними та організаційними факторами, вирішальне значення для формування конкурентоспроможності суб'єктів господарювання має людський капітал, що характеризується професійним рівнем персоналу, адекватною мотивацією, відповідними умовами праці та комплексом чинників, що забезпечують надійність працівників. У сучасних умовах персонал трансформувався у пріоритетний стратегічний ресурс, що детермінує довгострокову конкурентоспроможність організації.

Виходячи з цього, конкурентоспроможність персоналу ґрунтується на поєднанні природних задатків, професійно-освітніх характеристик, ділових компетенцій і морально-етичних якостей, що формують комплекс властивостей робочої сили для результативного виконання професійних функцій протягом визначеного періоду. Досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності персоналу обумовлено системним розвитком знань, умінь і навичок у поєднанні з формуванням сприятливого соціально-психологічного клімату та відповідних організаційних умов.

Формування в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки зумовлює потребу в нових якостях працівників, зокрема підвищеній ініціативності, творчому підході, відповідальності та надійності. Кадрова політика сучасних підприємств передбачає не лише формування професійно спроможного колективу, здатного виконувати стратегічні та оперативні завдання, а й створення умов для його збереження, розвитку та підвищення кадрової стійкості. Надійність персоналу є ключовою складовою професійної придатності працівників як державного, так і приватного сектору. Одним із провідних елементів системи управління персоналом, що сприяє зростанню надійності кадрів, є ефективний механізм їх добору. Основною метою професійного відбору виступає визначення відповідності працівника вимогам конкретної посади чи виду діяльності. Ключовим принципом формування кадрового складу є узгодження добору персоналу зі стратегічними орієнтирами розвитку підприємства, що забезпечує розвиток його людського капіталу та зміцнення конкурентних переваг [5].

В той же час як правильно зазначають Таран О.М. та Павлюк Ю.В. [8] забезпечення конкурентоздатності підприємств за умов воєнного стану та проблем, спричинених ним в довгостроковому періоді, вимагає від них особливих стратегічних інструментів панування. Відповідно, в стратегії реалізації завдань конкурентоспроможності необхідна значна адаптація векторів його розвитку до критичних умов діяльності.

Таран О.М. та Павлюк Ю.В. вважають що для забезпечення стійкої конкурентоспроможності сучасним підприємствам необхідно реалізовувати комплекс стратегічних заходів, що включає: оперативну диверсифікацію діяльності через гнучке адаптування виробництва та сервісних послуг; інвестування в енергоефективність, ресурсозбереження та впровадження зелених технологій; активну орієнтацію на державні програми підтримки бізнесу; збереження та розвиток трудового потенціалу; оптимізацію витрат на основі сучасних управлінських технологій; переорієнтацію на безпечні сегменти внутрішнього ринку та доступні міжнародні ринки; системне впровадження інновацій в організаційні процеси та фінансові механізми; а також постійний моніторинг і мінімізацію ризиків з одночасною роботою щодо відновлення потенційних втрат [8].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

З огляду на наведені положення можна дійти висновку, що для зміцнення своїх конкурентних позицій сучасні суб'єкти господарювання потребують результативного підходу до управління конкурентоспроможністю. У цьому контексті управління конкурентоспроможністю підприємства має бути орієнтоване на забезпечення його життєздатності й стабільного функціонування незалежно від змін у зовнішньому середовищі, зумовлених економічними, політичними чи соціальними чинниками. Відповідно, управлінський вплив повинен включати нейтралізацію або мінімізацію негативних факторів через формування відповідних механізмів захисту, використання сприятливих зовнішніх умов для посилення й реалізації конкурентних переваг та забезпечення адаптивності управлінських рішень шляхом їх узгодження з динамікою позитивних і негативних детермінант конкуренції на ринку. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції можливе лише за умови реалізації інтегрованого підходу, що поєднує цифровізацію, модернізацію логістики, розвиток людського капіталу та адаптивне стратегічне управління. Сформована система заходів має стати не лише реакцією на виклики, а й основою для формування нових конкурентних переваг у середньостроковій та довгостроковій перспективі

Література

1. Іванов, В., & Савченко, М. (2021). Механізм управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*, 11(22). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-11\(22\)-03](https://doi.org/10.33296/2707-0654-11(22)-03)

2. Клецик В. Суть поняття "конкурентоспроможність підприємств". *Аграрна економіка*. 2024. Т. 17, № 3-4. С. 90-96. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2024.03-04.090>
3. Жань Х. Концептуальні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. *Облік і фінанси*. 2023. № 4. С. 91-96. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4\(102\)-91-96](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4(102)-91-96)
4. Дворський В. О., Пономаренко М. М., Верхуша О. О. Інноваційні стратегії для підвищення конкурентоспроможності підприємств у цифрову епоху: від аналізу ринку до впровадження технологій. *Economic synergy*. 2024. Iss. 3. С. 109-120 <https://doi.org/10.53920/ES-2024-3-7>
5. Спіцина А. Є. Забезпечення надійності персоналу як фактор підвищення конкурентоспроможності в умовах євроінтеграції. *Автомобільні дороги і дорожнє будівництво*. 2022. Вип. 112. С. 332-343. <https://doi.org/10.33271/ebdut/80.080>
6. Кравченко О. О., Зінченко А. В. Цифровізація та соціальна відповідальність: вплив на конкурентоспроможність підприємств. *Економічний простір*. 2025. № 201. С. 92-95 <https://doi.org/10.30838/EP.201.92-95>
7. Пасенко В. М., Лещенко М. М. Теоретичні основи формування міжнародної конкурентоспроможності підприємств у логістичній діяльності. *Економічний простір*. 2024. № 196. С. 199-204. <https://doi.org/10.30838/EP.196.199-204>
8. Таран О. М., Павлюк Ю. В. Стратегічне планування конкурентоспроможності підприємств в умовах невизначеності. *Економічний простір*. 2025. № 198. С. 123-129. <https://doi.org/10.30838/EP.198.123-129>

References

1. Ivanov V., Savchenko M. Mechanism for managing the competitiveness of economic entities in the context of European integration. *Adaptive Management: Theory and Practice. Series Economics*, 11(22). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-11\(22\)-03](https://doi.org/10.33296/2707-0654-11(22)-03)
2. Kletsyk V. Sut poniattia "konkurentospromozhnist pidpriemstv". *Ahrarna ekonomika*. 2024. T. 17, № 3-4. S. 90-96. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2024.03-04.090>
3. Zhan Kh. Kontseptualni zasady upravlinnia mizhnarodnoiu konkurentospromozhnistiu pidpriemstva. *Oblik i finansy*. 2023. № 4. S. 91-96. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4\(102\)-91-96](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4(102)-91-96)
4. Dvorskyi V. O., Ponomarenko M. M., Verkhusha O. O. Innovatsiini strahii dlia pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv u tsyfrovu epokhu: vid analizu rynku do vprovadzhennia tekhnolohii. *Economic synergy*. 2024. Iss. 3. S. 109-120 <https://doi.org/10.53920/ES-2024-3-7>
5. Spitsyna A. Ye. Zabezpechennia nadiinosti personalu yak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti v umovakh yevrointehratsii. *Avtomobilni dorohy i dorozhnie budivnytstvo*. 2022. Vyp. 112. S. 332-343. <https://doi.org/10.33271/ebdut/80.080>
6. Kravchenko O. O., Zinchenko A. V. Tsyfrovizatsiia ta sotsialna vidpovidalnost: vplyv na konkurentospromozhnist pidpriemstv. *Ekonomichnyi prostir*. 2025. № 201. S. 92-95 <https://doi.org/10.30838/EP.201.92-95>
7. Pasenko V. M., Leshchenko M. M. Teoretychni osnovy formuvannia mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti pidpriemstv u lohistychnii diialnosti. *Ekonomichnyi prostir*. 2024. № 196. S. 199-204. <https://doi.org/10.30838/EP.196.199-204>
8. Taran O. M., Pavliuk Yu. V. Strahichne planuvannia konkurentospromozhnosti pidpriemstv v umovakh nevyznachenosti. *Ekonomichnyi prostir*. 2025. № 198. S. 123-129. <https://doi.org/10.30838/EP.198.123-129>